

eISSN: 2981-1791

ORIGINAL RESEARCH PAPER

Assessing the vitality quality of urban sidewalks, a case study of Salman Farsi Street in Ahvaz

Rana Naderikia⁽¹⁾, Mohammad Ali Khaliji^{(2)*}

1-MSc student, Department of Urban Design, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran.

2-Assistant Professor, Department of Urban Planning, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran.

ARTICLE INFO

Abstract:

Received: 19/06/2022**Accepted:** 03/07/2022**Keywords:**

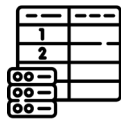
Vitality, Sidewalk, Urban Space, Ahvaz

Number of references: 30

Number of figures: 2

Number of tables: 11

©2022, UST. All rights reserved.

Publisher: Imam Khomeini International University (IKIU)

In recent decades, following the unprecedented expansion of cities, pedestrian services in urban areas have gradually decreased. With the excessive increase of cities, urban spaces should be moved towards vitality and pleasantness for citizens. Therefore, the aim of the current research is to assess the vitality quality of urban sidewalks on Salman Farsi Street in Ahvaz. The research method is confirmatory-analytical. The statistical population of the research was randomly selected 100 people who are present on the sidewalk. Data analysis was done using SPSS software tests, Friedman, Chi-square, T, multivariate regression statistical tests. According to the results of the questionnaire, some of the priorities of the lively sidewalk from people's opinions are: variety of uses, security and safety, organization and improvement, morale and culture, pause space and city furniture. In addition, the creation of a sidewalk is considered as one of the people concerns, and the components of security, culture, creativity and diversity have the greatest effect.

Cite this article: Naderikia, R., Khaliji, M. (2022). Assessing the vitality quality of urban sidewalks, a case study of Salman Farsi Street in Ahvaz. *Urban Strategic Thought*, 1 (1), 79-88.

10.30479/UT.2022.17375.1107

OPEN ACCESS

*Corresponding Author ma.khaliji@srbiau.ac.ir

مقاله علمی- پژوهشی

ارزیابی کیفیت سرزندگی پیاده‌راه‌های شهری، نمونه موردی خیابان سلمان فارسی اهواز

رعنا نادری کیا^(۱)، محمدعلی خلیجی^(۲)*

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد طراحی شهری، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران.

۲- استادیار گروه شهرسازی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران.

چکیده

اطلاعات مقاله

در دهه‌های اخیر، به دنبال گسترش بی‌سابقه شهرها خدمات عابر پیاده در مناطق شهری به تدریج کاهش یافته است. با افزایش بی‌رویه‌ها شهرها، فضاهای شهری می‌بایستی به سمت سرزندگی و دلپذیری برای شهروندان سوق پیدا کنند. براین اساس هدف پژوهش حاضر ارزیابی کیفیت سرزندگی پیاده‌راه‌های شهری در خیابان سلمان فارسی اهواز می باشد. روش پژوهش به صورت توصیفی-تحلیلی است. جامعه آماری پژوهش به طور تصادفی ۱۰۰ نفر انتخاب گردید که در محدوده پیاده‌راه سلمان فارسی حضور دارند. تجزیه و تحلیل داده‌ها با بهره‌گیری از آزمون‌های نرم‌افزار SPSS، با آزمون‌های آماری فریدمن، خی دو، تی، رگرسیون چند متغیره انجام گردید. باتوجه به نتایج پرسشنامه، برخی از اولویت‌های پیاده‌راه سرزنده از دیدگاه مردم عبارت‌اند از: تنوع کاربری، امنیت و ایمنی، ساماندهی و بهسازی، روحیه و فرهنگ، فضای مکت و مبلمان شهر. بعلاوه اینکه که ایجاد پیاده‌راه به عنوان یکی از دغدغه‌های مردم محسوب شده و مؤلفه‌های امنیت، فرهنگ، خلاقیت و تنوع دارای بیشترین اثرگذاری هستند.

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۰۳/۲۹

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۱/۰۴/۱۲

صفحات: ۷۹-۸۸

واژگان کلیدی:

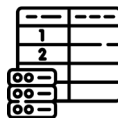
سرزندگی، پیاده راه، فضای شهری، اهواز

تعداد منابع: ۳۰

تعداد اشکال: ۲

تعداد جداول: ۱۱

ارجاع به این مقاله: نادری کیا، رعنا و خلیجی، محمدعلی (۱۴۰۱). ارزیابی کیفیت سرزندگی پیاده‌راه‌های شهری، نمونه موردی خیابان سلمان فارسی اهواز. اندیشه راهبردی شهرسازی، دوره ۱، شماره ۱، ص ۷۹-۸۸.

©2022, UST. All rights reserved.

۱- مقدمه و بیان مسئله

در گذشته، معابر، میادین مکانی برای حضور و گردهم آمدن مردم محسوب می‌شدند. مردم با حضور در این فضاها، ارتباطات نزدیکتری با هم داشتند؛ با ورود ماشین این فضاها به محلی برای گذرو عبور تغییر یافتند. با کاهش تعاملات و ارتباط میان مردم نشاط و شادابی فضاهای شهری کم‌رنگتر شد (پاکزاد، ۱۳۸۵: ۲۸۲).

در حال حاضر خیابان سلمان فارسی (ندری) اهواز یکی از خیابان‌های اصلی شهر است و بازار قدیمی شهر در این منطقه قرار دارد. اما رونق سابق آن کاهش یافته و تمایلات مردم برای حضورپذیری کاهش پیدا کرده است. این خیابان با کاربری‌های تجاری خود، پتانسیل لازم را برای ایجاد پیاده‌راه را در خود دارد و این موضوع می‌تواند افزایش نشاط و سرزندگی را در خیابان سلمان فارسی (نادری) بهبود بخشد. پیاده‌راه‌ها با توجه به بالاترین سطح تعامل اجتماعی، بیشترین تأثیر را بر مردم در فضاهای شهری دارند. نشاط و سرزندگی افراد از تعامل آنها با فضاهای شهری پدید می‌آید و هرچه این فضاها جاذب جمعیت باشند، تعاملات اجتماعی میان مردم، افزایش می‌یابد (کریمی دهکردی، ۱۳۹۳: ۳).

شاید دلیل اصلی جذب کمتر رهگذران در این پیاده‌راه در بازه زمانی کنونی و کاهش نشاط در این منطقه پایین بودن شاخص‌های کیفیت محیطی در این منطقه باشد و همین مشکل باعث نارضایتی مردم و حضور آنها شده است. از آنجایی که این خیابان یکی از خیابان‌های اصلی شهر است و اکثر مسافران برای بازدید و خرید از آن عبور می‌کنند و آن را به پیاده‌رو تبدیل می‌کنند، می‌تواند یکی از مکان‌های جذاب و پر جنب و جوش برای جذب مسافران به شهر باشد. براین اساس هدف از پژوهش حاضر، ارزیابی کیفیت سرزندگی پیاده‌راه‌ها در فضاهای شهری با تأکید بر خیابان سلمان فارسی (نادری) و ارائه راهکارهایی برای ایجاد نشاط و ارتقا کیفیت زندگی در این خیابان است.

۲- پیشینه تحقیق

قریبان پور و همکاران (۱۳۹۷) در مقاله "ارزیابی مؤلفه‌های مؤثر بر تقویت سرزندگی در مسیرهای پیاده شهری" نتایج نشان می‌دهند که تجهیز کردن محیط و معابر شهری در راستای حضورپذیری شهروندان به عنوان مهمترین عامل در سرزندگی پیاده‌راه به شمار می‌رود.

جهانگیر و همکاران (۱۳۹۸) در مطالعه‌ای تحت عنوان "پیاده‌مداری با رویکرد سرزندگی در فضاهای شهری" پژوهش کرده‌اند و نتایج حاصل از آن نشان می‌دهد که محور امام خمینی (ره) دارای بیشترین سطح منظر و عملکردی است و قابلیت پیاده‌مداری در این معبر با

رعایت شاخص‌های فعالیت‌های اجتماعی، کالبدی، عمومی نمودن فضای خانه گرد به‌عنوان پارک شهری، ساماندهی و بهسازی، ایجاد فضاهای جمعی نتوانسته نقش کیفیت و سرزندگی را ایفا کند.

صفایی رینه و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهش خود با عنوان "تحلیل فضایی سرزندگی در فضاهای شهری"، نتایجی که به‌دست آوردند حاکی از آن است که برنامه‌ریزی و طراحی محیط ساخته شده نقش بسزایی در گسترش پیاده‌روی دارد، زیرا در قسمت‌های شمالی محدوده باتوجه‌به اینکه کاربری‌ها و فعالیت‌های متنوع و منعطف‌تری نسبت به بخش‌های میانی و جنوبی دارد، تراکم جمعیت بیشتر و عابران پیاده بیشتری در آن بخش تردد می‌کنند و دیگر اینکه برای افزایش قابلیت پیاده‌روی و سرزندگی محیط علاوه بر محدودیت دسترسی اتومبیل باید به ساختار محیط و کالبد آن هم توجه شود.

جهان‌بخش و پیر اعیادی (۱۳۹۹) در مقاله خود با عنوان "قابلیت سنجی ایجاد پیاده‌راه خیابان ستارخان تهران با تأکید بر ایجاد مؤلفه‌های ایمنی و سرزندگی" دریافتند که باتوجه‌به ارزیابی‌های انجام شده به نظر می‌رسد این اقدام از نظر تأثیرات اجتماعی و فرهنگی توجیه‌پذیری لازم را داشته باشد. همچنین از نظر اقتصادی در بلندمدت به نفع کاربری‌های خرد تجاری در این مکان خواهد بود.

مولوی و همکاران (۱۴۰۰) در مقاله‌ای تحت عنوان "بررسی نقش پیاده‌راه‌های شهری در ارتقای شاخص‌های سرزندگی شهری و تعاملات اجتماعی (مطالعه موردی: پیاده‌راه مرکز رشت)" پژوهش کرده‌اند و نتایج بیانگر همبستگی و تأثیرگذاری کیفیت پیاده‌راه بر سرزندگی شهری است. از سوی دیگر شاخص تعاملات اجتماعی بیشترین تأثیرپذیری را از شاخص سرزندگی شهری دارد که این امر خود گواه درهم‌تنیدگی و پیوستگی این سه شاخص و تأثیر متقابل آنها بر یکدیگر است. در نهایت به دلیل همین ارتباط و همبستگی شاخص‌های پژوهش، مدیریت شهری رشت می‌تواند با اولویت دادن به بهبود کیفیت کالبدی پیاده‌راه، تشویق شهروندان به استفاده از دوچرخه، افزایش دسترسی به این پیاده‌راه و برگزاری جشن‌ها و مراسم‌های مختلف سبب بهبود شاخص‌های سرزندگی شهری و ارتباطات اجتماعی در این پیاده‌راه شود.

۳- مبانی نظری

فضاهای شهری بخشی از فضاهای باز و عمومی شهرها هستند که نوعی تبلور ماهیت زندگی جمعی بوده و این به معنای محل حضور شهروندان است (پاکزاد، ۱۳۸۵: ۲۸۶). فضای شهری یکی از عوامل مهم ساخت فضایی شهرها هستند که با تاریخ ملت در زمان‌های مختلف ایجاد و دگرگون می‌شود (توسلی و بنیادی، ۱۳۸۶: ۱۷).

۳-۱- فضاهای عمومی

فضاهای عمومی شهر بیانگر زندگی جمعی شهروندان به حساب می‌آید که حق ورود و حضور از هر طبقه، سن، نژاد و تجارتی را بدون محدودیت در اختیار شهروندان قرار می‌دهد و فضای مناسبی را فراهم می‌کند (بحرالعلوم، ۱۳۹۵: ۳۲). در واقع در فضاهای عمومی به نوعی ایجادکننده ادراک محسوب می‌شوند که این مهم خود نمودهایی از سرزندگی اطلاق می‌گردد. تنوع فعالیت‌هایی که در یک مکان در ساعات شبانه‌روز و روزهای هفته رخ می‌دهد، شاخصی دیگر از سرزندگی یک مکان است (Chapman, 2009: 35).

۳-۲- پیاده‌راه

پیاده‌راه‌ها نوعی از فضاهای عمومی محسوب می‌گردند. فضای عمومی یعنی «درک مشترکی که افراد را قادر می‌سازد تا در عملکرد و فعالیت‌های آیینی شرکت کنند که منجر به پیوند می‌شود.» (مدنی‌پور، ۱۳۹۱: ۲۴۶). در پیاده‌راه‌ها یا خیابان‌های پیاده، شاهد حذف رفت و آمد خودروها هستیم؛ به عبارت دیگر، اولویت عبور و مرور در این خیابان‌ها ترافیک غیر موتوری است؛ البته دسترسی خودروهای امداد، آتش‌نشانی، اورژانس و امنیتی محیا است و وسایل نقلیه خدماتی و حمل بار نیز در ساعات خاص مجاز به عبور و مرور هستند (حسینیون، ۱۳۸۳: ۶۹). پیاده‌راه‌ها، بسترساز اختلاط مردم با یکدیگر در هنگام خرید و گذران اوقات فراغت در مناطق مسکونی و تجاری هستند (چرخیان، ۱۳۹۴: ۷۳). پیاده‌راه در تقویت رابطه اجتماعی و معنوی شهروندان نقش اساسی دارند و اکثراً به دلیل بی‌توجهی و فقدان امکانات ناچیز و معیوب در سطح پیاده‌راه‌ها و عدم اطلاع کافی شهروندان از قوانین حرکت پیاده‌ها، افراد پیاده حقوق واقعی خود را نشناخته و از این حق محروم می‌شوند. پیاده‌راه‌های شهری می‌توانند به ایجاد محیط با نشاط فضای مطلوبی برای شهروندان محیا کنند (کریمی و عبدلهی، ۱۳۹۶: ۸۲-۸۴).

۳-۳- سرزندگی شهری

به‌طور کلی مفهوم سرزندگی مرتبط با دهه آخر قرن بیستم می‌باشد. ارسطو اولین دانشمندی بود که به سرزندگی توجه نمود. وی معتقد بود سرزندگی موجب خوشبختی و شادی مردم می‌شود (Babaei et al., 2015: 84). سرزندگی یک مفهوم در روانشناسی به شمار می‌رود. به‌طور کلی سرزندگی شامل سه عنصر اصلی سرگرمی، شادی و رضایت از زندگی است (Kooshali et al., 2015: 256).

تعاریف و مفاهیم گوناگونی در ارتباط با سرزندگی وجود دارد:

رایان و فردریک (۱۹۹۷) سرزندگی را به‌عنوان انرژی جسمانی و فکری ارائه کرده‌اند که باعث احساس شور و شوق و حرکت در بین مردم می‌شود. یانگل و جیکوبز سرزندگی شهری را ناشی از نشاط و شادابی شهروندان در فضاهای شهری و فعالیت‌های آنها دانسته‌اند (Lu et al, 2019: 3).

از دیدگاه جیکوبز، تنوع نخستین شرط سرزندگی شهرها محسوب می‌شود (Hirt, 2016). لینچ، معتقد است سرزندگی قسمتی از فرم شهری می‌باشد (Lu et al, 2019: 3).

لاندری (۲۰۰۰) سرزندگی شهری را به‌عنوان چارچوبی از فرم و شکل شهری که از ویژگی‌های مهم، نیازهای زیست‌محیطی و توانایی‌های انسان حمایت می‌کند، تعریف کرده است (Landry, 2000: 11). وی ۹ معیار را برای توضیح سرزندگی ارائه می‌کند: تراکم مؤثر مردم، انواع دسترسی، ایمنی و امنیت، هویت و تمایز، خلاقیت، ارتباطات و هم‌افزایی، ظرفیت همکاری و رقابت‌پذیری (Mardani, 2018: 13).

در تعریف مونگومری، شاخص‌های دستیابی به سرزندگی عبارت‌اند از: تعداد افراد در داخل و اطراف خیابان (عابر پیاده) در ساعات مختلف شبانه‌روز، دستیابی به امکانات، رویدادهای فرهنگی و جشن‌ها در طول سال، حضور یک خیابان فعال در زندگی و اینکه یک مکان به چه میزانی دارای تکاپو می‌باشد (Montgomery, 1998: 94).

معیارهای سرزندگی شهری را به‌طور کلی می‌توان به دودسته کالبدی و غیرکالبدی تقسیم کرد. برخی از عوامل کالبدی در سطور پیشین معرفی شدند. عوامل غیرکالبدی نیز شامل فاکتورهایی نظیر نظم اجتماعی، سبک‌های زندگی، مسائل فرهنگی و احساسات روانی است (Khalili & Nayyeri Fallah, 2018: 443).

جدول ۱- فاکتورهای مؤثر در سرزندگی خیابان

ژو ^۱ (۲۰۱۹)	فضاهای باز، پوشش گیاهی، میلمان شهری مناسب، پارکینگ سواره و عرض خیابان‌ها، مسیر عبور دوجرخه
لی ^۲ (۲۰۱۵)	دسترسی، تنوع، امنیت، راحتی و آسایش، کیفیت عرصه همگانی، همه‌شمول بودن
علی پور اصفهانی (۱۳۹۷)	دسترسی، اختلاط کاربری، فضاهای سبز، سایه‌اندازی، نظارت جمعی، پاکیزگی، میلمان، نورپردازی، شفافیت
اخوان (۱۳۹۷)	دسترسی، تابلو و علائم، مکان نشستن، وجود بناهای خاص، موانع، معماری، تسهیلات برای معلولین، نمای جذاب ساختمان‌ها، فضاهای سبز، نورپردازی، سایه‌بان، روشنایی، عرض مناسب مسیر، مجسمه و تاج نما، ترافیک سواره
حبیبی (۱۳۹۵)	دسترسی، آسایش اقلیمی، نفوذپذیری و خوانایی، تنوع و انعطاف‌پذیری، تعاملات اجتماعی، وجود آسایش اجتماعی و روانی، وجود ساختار فضایی و کالبدی خودسازمانده، تجاری‌های خرد و جبهه‌های جلویی فعال
صفایی ربیبه (۱۳۹۵)	دسترسی، آسایش اقلیمی، نفوذپذیری و خوانایی، تنوع و انعطاف‌پذیری، تعاملات اجتماعی، وجود آسایش اجتماعی و روانی، وجود ساختار فضایی و کالبدی خودسازمانده، تجاری‌های خرد و جبهه‌های جلویی فعال

۳-۴- سرزندگی فضای شهری

از جمله مهم‌ترین معیارهایی که موجب ارتقای کیفیت فضای شهری پایدار می‌شود، عامل سرزندگی است. سرزندگی در فضای شهر، ارتباط مستقیمی با جذابیت فضا دارد. فعالیت‌های متنوع در فضا و وجود عوامل هویت‌بخش با کاربری‌های فرهنگی ارتباط تنگاتنگی دارند. انجمن معماران ایالات متحده سرزندگی یک فضا را باتوجه به ویژگی‌های آن فضا و ساکنانش تعریف می‌کنند. مفهوم عام سرزندگی یک فضا را بهداشت، هویت، پایداری، خلاقیت و تطابق پذیری با نیازهای مربوط دانسته‌اند (دادپور، ۱۳۹۱). شهر سرزنده، شهری است که می‌توانیم در آن زندگی مطلوبی داشته باشیم، جایی است که امکان جابه‌جایی مانند پیاده، دوچرخه یا اتومبیل شخصی آسان وجود دارد. شهر سرزنده، شهری است برای تمامی شهروندان، یعنی شهر سرزنده باید دلپذیر، مؤثر و ایمن برای کودکان و افراد مسن باشد، نه فقط برای کسانی که در آن کسب درآمد می‌کنند اما خارج از شهر و در حومه زندگی می‌کنند. به ویژه برای کودکان و سالمندان دسترسی به فضای سبز برای بازی و تعامل و گفتگو با یکدیگر امری مهم است (طاهری، ۱۳۸۹)؛ به عبارت دیگر یعنی فضا باید طوری باشد که شهروندان بیایند و بمانند (صرافی و همکاران، ۱۳۹۲).

۳-۵- سرزندگی در پیاده‌راه‌ها

زندگی اجتماعی می‌بایستی در پیاده‌راه‌ها همواره در جریان باشد و سرزندگی از ویژگی‌های حیاتی و مهم آن است. تنوع و نفوذپذیری منجر به سرزندگی پیاده‌راه‌ها می‌شود. نماد و نشانه‌های شهری در رسیدن به تنوع بسیار تأثیرگذار هستند و منجر به خوانایی فضای شهری می‌شوند.

۴- روش پژوهش

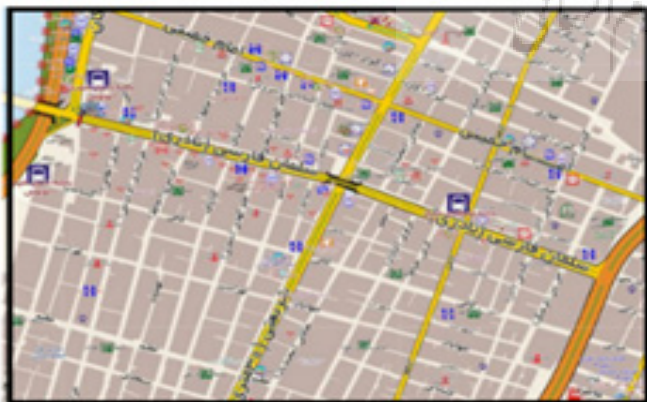
پژوهش حاضر، پژوهش توصیفی-تحلیلی می‌باشد که برای جمع‌آوری اطلاعات از منابع کتابخانه‌ای شامل کتاب‌ها، مقالات علمی و... استفاده شده است. همچنین در مرحله بعدی به برداشت میدانی از پیاده‌راه خیابان سلمان فارسی در اهواز پرداخته شده است. باتوجه به اینکه جامعه آماری، شاغلان و عابرنانی هستند که از پیاده‌راه خیابان سلمان فارسی استفاده می‌کنند بنابراین تعداد نمونه به طور تصادفی ۱۷۸ نفر ظرف یک هفته مطالعه میدانی، تعیین شد. پرسشنامه از سؤالات محقق تهیه شده و سپس با استفاده از فرمول آلفای کرونباخ و با استفاده از نرم‌افزار SPSS ضریب روایی برآورد گردید (این ضریب باید بالای ۰.۷ باشد تا ابزار برای اندازه‌گیری مناسب باشد). بر اساس گفته‌های کارشناسان و متخصصان، پرسشنامه دارای پایایی مناسب بر اساس طیف لیکرت بوده و مورد سنجش و تأیید استادان قرار گرفته است. تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS، تجزیه و تحلیل رگرسیونی، آزمون فریدمن و آزمون T انجام شده است.

۵- معرفی مورد پژوهش

از نظر جغرافیایی خیابان سلمان فارسی (نادری) در مرکز شهر اهواز قرار دارد که از شمال به خیابان شریعتی، از جنوب به چهارراه زند، از شرق به چهارراه آبادان و یوسفی و از غرب به رودخانه کارون محدود می‌شود. خیابان سلمان فارسی (نادری) از قدیمی‌ترین خیابان‌های شهر اهواز و هسته اتصال دونقطه شرق و غرب شهر اهواز می‌باشد. قطب اقتصادی شهر اهواز در این خیابان قرار دارد. تا ابتدای دهه ۸۰ به دلیل نبودن طرح ترافیک تردد هرگونه وسیله نقلیه سبک به خیابان نادری به صورت دوطرفه بود که این عامل باعث ایجاد ترافیک‌های سنگین، آلودگی‌های صوتی و... می‌شد. این محله دارای محدوده‌ی طرح ترافیک می‌باشد و از مکان‌های مهم این محله می‌توان به مجتمع پزشکی کارون، بازار امام خمینی، پاساژ خرم، بازار کاوه، سینما قدس، قصر برلیانس بازار زرگرهای اهواز، پاساژ سلمان فارسی، پاساژ رضوان، بازار میوه و ماهی فروشی و پاساژ کربلایی اشاره کرد (شهرداری منطقه یک اهواز ۱۳۹۸)

شکل ۱- موقعیت خیابان سلمان فارسی (نادری)

شکل ۲- موقعیت سلمان فارسی

۶- یافته‌های پژوهش

بر اساس نتایج به دست آمده از همه ۱۰۰ نمونه، تعداد ۵۱ نفر درصد شاغلان و تعداد ۴۹ نفر عابران هستند (جدول ۲). از این تعداد ۶۶/۷ درصد مرد و ۳۳/۳ درصد زن هستند (جدول ۳).

جدول ۲- توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب عرصه پژوهشی

شرح	تعداد	درصد
شاغلان عرصه پژوهشی	۵۱	۵۱
عابران عرصه پژوهشی	۴۹	۴۹
جمع	۱۰۰	۱۰۰

جدول ۳- توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب جنسیت عرصه پژوهشی			شرح	
جمع	مرد	زن	تعداد	درصد
***	۲۶	۱۳	۶۶/۶۷	۳۳/۳۳
شاغلان عرصه پژوهشی	۲۶	۱۳	۶۶/۶۷	۳۳/۳۳
عابران عرصه پژوهشی	۴۶	۱۵	۷۵/۴۱	۲۴/۵۹
جمع	۷۲	۲۸	۷۵/۴۱	۲۴/۵۹

۱-۶- شلوغ‌ترین ساعات خیابان

در گروه شاغلان، ازدحام‌ترین ساعات استفاده از خیابان ساعات ۱۷ تا ۲۰ است با ۳۹/۲۲ درصد و در گروه عابران، همین ساعات ۵۱/۰۲ می‌باشد (جدول ۴). در هر دو گروه، بیشترین فراوانی مربوط به خرید و خدمات است. در گروه شاغلان خرید ۳۹/۳۲ و همین استفاده در خیابان سلمان فارسی ۵۹/۱۸ درصد است (جدول ۵).

جدول ۴- فراوانی پاسخگویان برحسب ازدحام‌ترین ساعات استفاده از خیابان سلمان فارسی (یافته‌های پژوهش ۱۴۰۱)

شلوغ‌ترین ساعات استفاده روزانه از خیابان سلمان فارسی (نادری)						شرح	
جمع	بی پاسخ	۲۰-۲۳	۱۷-۲۰	۱۴-۱۷	۹-۱۲	تعداد	درصد
***	۱۰	۱	۲۰	۳	۱۷	۳۳/۳۳	۳۳/۳۳
شاغلان عرصه پژوهشی	۱۰	۱	۲۰	۳	۱۷	۳۳/۳۳	۳۳/۳۳
عابران عرصه پژوهشی	۰	۳	۲۵	۸	۱۳	۲۶/۵۳	۲۶/۵۳
جمع	۰	۴	۴۵	۱۱	۳۰	۲۶/۵۳	۲۶/۵۳

جدول ۵- فراوانی پاسخگویان، برحسب نوع استفاده از خیابان سلمان فارسی (ماخذ: نگارندگان)

جمع	نوع استفاده از خیابان سلمان فارسی (نادری)						شرح		
	بی پاسخ	همه گزینه‌ها	خرید و خدمات (بانک، پست و غیره)	خرید، تفریح و سرگرمی	خدمات (بانک، پست و غیره)	تفریح و سرگرمی	خرید	تعداد	درصد
۵۱	۲	۰	۰	۱	۱۸	۵	۲۰	۳۹/۳۲	۳۹/۳۲
۱۰۰	۳/۹۲	۰	۰	۱/۹۶	۳۵/۲۹	۹/۸۰	۲۹	۵۹/۱۸	۵۹/۱۸
۴۹	۰	۳	۳	۰	۸	۹	۲۹	۵۹/۱۸	۵۹/۱۸
جمع	۰	۰/۶	۰/۶	۰	۱۶/۳۳	۱۸/۳۷	۵۹/۱۸	۵۹/۱۸	۵۹/۱۸

۳-۶- سرزنده شدن خیابان سلمان فارسی (نادری) با فعالیت‌های فرهنگی

بر اساس نظر پاسخگویان ۴۶ درصد شاغلان و ۲۷ درصد عابران سرزندگی در ارتباط با فعالیت‌های فرهنگی را خیلی زیاد ارزیابی کرده‌اند (جدول ۷).

۲-۶- القای حس درباره خیابان سلمان فارسی (نادری)

بیشترین فراوانی در گروه شاغلان درباره اینکه خیابان سلمان فارسی (نادری) چه حسی القا می‌کند، مربوط به گزینه آزاردهنده است (جدول ۶).

جدول ۶- توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب القای حس درباره خیابان سلمان فارسی (نادری)

جمع	نوع استفاده از خیابان سلمان فارسی (نادری)									شرح	
	سرزنده	جذاب	شلوغ	آزاردهنده	سرزنده و جذاب	شلوغ و جذاب	شلوغ و آزاردهنده	همه گزینه‌ها	بی پاسخ		
۴۸	۴	۹	۱۴	۱۹	۱	۱	۰	۰	۰	تعداد	شاغلان عرصه پژوهشی
۱۰۰	۸/۳۳	۱۸/۷۵	۱۷/۲۹	۳۹/۵۸	۲/۰۸	۲/۰۸	۰	۰	۰	درصد	
۵۲	۶	۱۲	۱۳	۱۸	۰	۰	۱	۱	۱	تعداد	عابران عرصه پژوهشی
۱۰۰	۱۱/۵۴	۲۳/۰۸	۲۵	۳۴/۶۲	۰	۰	۱/۹۲	۱/۹۲	۱/۹۲	درصد	

جدول ۷- فراوانی سرزندگی خیابان سلمان فارسی (نادری) (ماخذ: نگارندگان)

جمع	سرزنده شدن خیابان سلمان فارسی (نادری) با فعالیت‌های فرهنگی					شرح	
	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد		
۴۵	۲	۴	۱۱	۷	۲۱	تعداد	شاغلان عرصه پژوهشی
۱۰۰	۴/۴۴	۸/۸۹	۲۴/۴۴	۱۵/۵۶	۴۶/۶۷	درصد	
۵۵	۷	۸	۱۲	۱۳	۱۵	تعداد	عابران عرصه پژوهشی
۱۰۰	۱۲/۷۳	۱۴/۵۵	۲۱/۲۸	۲۳/۶۴	۲۷/۲۷	درصد	

۶-۵- یافته‌ها

۶-۴- نمای ظاهری خیابان سلمان فارسی (نادری)

برای تعیین متغیرهای مؤثر در سرزندگی خیابان سلمان فارسی از تحلیل رگرسیون چندگانه و برای ورودی متغیرها به رگرسیون از مدل (Enter) استفاده شده است. رگرسیون نشان می‌دهد که حدود ۶۱ درصد واریانس سرزندگی را مؤلفه‌های ۴ گانه جدول ۹ ارائه شده است.

مناسب بودن معابر و سنگ‌فرش خیابان سلمان فارسی (نادری) میزان مناسب بودن معابر در حدود ۲۵ درصد یعنی متوسط از نظر شاغلان و ۳۰ درصد یعنی کم در بین عابران ارزیابی شده است (جدول ۸).

جدول ۸- میزان مناسب بودن معابر و سنگ‌فرش خیابان سلمان فارسی (نادری) (ماخذ: نگارندگان)

جمع	مناسب بودن معابر و سنگ‌فرش خیابان سلمان فارسی (نادری)					شرح	
	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد		
۴۷	۱۲	۸	۱۲	۵	۱۰	تعداد	شاغلان عرصه پژوهشی
۱۰۰	۲۵/۵۳	۱۷/۰۲	۲۵/۵۳	۱۰/۶۴	۲۱/۲۸	درصد	
۵۳	۱۷	۱۶	۷	۶	۷	تعداد	عابران عرصه پژوهشی
۱۰۰	۳۲/۰۸	۳۰/۱۹	۱۳/۲۱	۱۱/۳۳	۱۳/۲۱	درصد	

ارزیابی متغیرها نشان می‌دهد که:
۱- تأثیر سه مؤلفه کالبد شهری، کارکردی (فعالیت) و ادارات محیطی بر سرزندگی خیابان سلمان فارسی (نادری)، معنی‌دار است؛ اما مؤلفه اقتصادی نشان‌دهنده بی‌اثر بودن این متغیر بر متغیر سرزندگی است.

۲- متغیرهای کالبد شهری با ضریب (۰/۹۰۶) کارکردی (فعالیت) با ضریب رگرسیونی (۰/۰۶۳-) و ادراک محیطی با ضریب (۰/۰۷۲) بر متغیر سرزندگی تأثیر داشته‌اند.

برای بررسی آثار مؤلفه‌های تحقیق بر ارزیابی سرزندگی خیابان سلمان فارسی با استفاده از رگرسیون چندگانه ابتدا به منظور بررسی معنادار بودن رگرسیون از تحلیل واریانس به منظور قطعیت وجود رابطه خطی استفاده شد. نتایج در جدول شماره ۱۰ نشان داد که حداقل یک رابطه خطی بین متغیرهای مستقل و وابسته وجود دارد ($f = ۷۸/۷۹$ ، $P < ۰.۰۰۱$) (جدول ۱۰).

۶-۶- تحلیل ضرایب رگرسیونی استاندارد نشده و استاندارد شده مؤلفه‌ها

جدول ۹- نمای کلی مدل رگرسیون چندگانه (ماخذ: نگارندگان)

رگرسیون	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	سطح خطای معیار تعیین
مدل اینتر	۰/۷۸	۰/۶۱	۰/۸۲۴	۵/۱۴

جدول ۱۰- تحلیل واریانس رگرسیون

توضیحات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره f	معناداری
بین گروهی	۵۷۱۱۹/۶۲	۵۴	۷۴۵۶/۵۷	۷۸/۷۶	۰/۰۰۱
درون گروهی	۱۶۴۷/۲۹	۴۵	۷۳/۴۹		
کل	۵۸۷۶۶/۹۱	۹۹			

جدول ۱۱- رتبه عوامل مؤثر بر افزایش سرزندگی خیابان سلمان فارسی (نادری) (ماخذ: نگارندگان)

معیار	میانگین	آماره
تنوع کاربری	۱۳/۷۹	تعداد ۱۰۰
امنیت و ایمنی	۱۲/۸۸	۳۰۲/۰۶۳ کای اسکور
ساماندهی و بهسازی	۱۲/۵۷	درجه آزادی ۹۹
روحیه و فرهنگ	۱۲/۴۴	Sig ۰/۰۰۱
فضای مکت	۱۲/۴۰	فضای سبز ۱۲/۵
میلان شهری	۱۱/۷۶	جشن‌ها و مراسم ۱۱/۹۱

- برای سنجش نگرش پاسخگویان، درباره شناسایی عوامل مؤثر بر افزایش سرزندگی خیابان سلمان فارسی (نادری)، ۲۱ گویه بررسی شده است. نتایج به دست آمده بیان کننده آن است که میانگین رتبه محاسبه شده به ترتیب برای گویه تنوع کاربری برابر با ۱۳/۷۹، گویه امنیت و ایمنی برابر با ۱۲/۸۸ و گویه سامان دهی و بهسازی برابر ۱۲/۵۷ است و سایر گویه‌ها در رتبه‌های بعدی قرار دارند. همچنین مقدار کای اسکور برابر با ۳۰۲/۰۶۳ و سطح معنی داری، مطلوب برآورد شده است (۰/۰۰۰). بدین معنی که بین ابعاد نگرش با عوامل مؤثر بر افزایش سرزندگی خیابان سلمان فارسی (نادری) تفاوت وجود دارد.
- ۷- نتیجه گیری

نتایج تحقیق بیانگر این است شهروندان تمایل زیادی برای ایجاد پیاده مطلوب دارند. در راستای اهداف تحقیق پیشنهاد های زیر ارائه می گردد:

۸- منابع

- سعید (۱۳۹۸). تحلیل فضایی سرزندگی در فضاهای شهری (مطالعه موردی: پیاده‌راه ۱۷ شهریور تهران). *فصلنامه شهر پایدار*، دوره ۲، شماره ۲، ۱۰۷-۱۲۴.
۱۵. طاهری، لینا (۱۳۸۹). پیش‌درآمدی بر ویژگی های شهر سرزنده. *نشریه جستارهای شهرسازی*، شماره ۳۲، ص ۳۹-۳۵.
۱۶. علی‌پور اصفهانی، مریم؛ زمانی، بهادر و شاهپوندی، احمد (۱۳۹۷). تدوین مدل نظری مؤلفه‌های مؤثر بر سرزندگی اجتماعی خیابان (مورد مطالعه: خیابان تاریخی سپه، اصفهان). *دوفصلنامه صرمت و معماری ایران*، دوره ۱، شماره ۱۵، ۱۱۵-۱۳۶.
۱۷. قربان‌پور، مریم؛ زالی، نادر؛ یوردخانی، مختار و آزاده، سیدرضا (۱۳۹۷). ارزیابی مؤلفه‌های مؤثر بر تقویت سرزندگی در مسیرهای پیاده شهری (مطالعه موردی: پیاده‌راه علم‌الهدی شهر رشت). *فصلنامه علمی-پژوهشی مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی*، دوره ۱۳، شماره ۱ (پیاپی ۴۲)، ۱۰۵-۱۳۳.
۱۸. کریمی دهکردی، فروغ (۱۳۹۳). بررسی امکان‌سنجی ایجاد پیاده‌راه به منظور ارتقای نشاط و سرزندگی در فضاهای شهری (مورد مطالعه: خیابان ملت شهرکرد). پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد قزوین، چاپ نشده.
۱۹. مدنی‌پور، علی (۱۳۹۱). فضاهای عمومی و خصوصی شهر (چاپ سوم). تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
۲۰. معینی، سیدمهدی (۱۳۸۵). افزایش قابلیت پیاده‌مداری، گامی به سوی شهری انسانی‌تر. *نشریه هنرهای زیبا*، شماره ۲۷، ۱۶-۵.
۲۱. مولوی، مهرناز؛ حمیدی، آرمان؛ فریدی فشتمی، عالیه و آریاپسند، زهرا (۱۴۰۰). بررسی نقش پیاده‌راه‌های شهری در ارتقای شاخص‌های سرزندگی شهری و تعاملات اجتماعی (مطالعه موردی: پیاده‌راه مرکز رشت). *پژوهش‌های جغرافیایی برنامه‌ریزی شهری*، دوره ۹، شماره ۳، ۸۸۱-۹۰۸.
22. Babaei, Mohammadreza; Zoovarzi, Shahin & Rahbarimanesh, Kamal (2015). A Study on the Effective Factors in the Vitality of Residential Complexes (The Case Study of Azadegan, Lakan and Golsar Residential Complexes in Rasht). *Space Ontology International Journal*, 4 (14), 53-64.
23. Chapman, J. (2009). Design for emotional durability. *Design*, 25 (4), 29-35.
24. Hirt, Sonia A. (2016). Rooting out mixed use: Revisiting the original rationales. *Land Use Policy*, 50 (1), 134-147.
25. Khalili, Akra & Nayyeri Fallah, Siyamak (2018). Role of social indicators on vitality parameter to enhance the quality of women's communal life within an urban public space (case study: Isfahan's traditional bazaar, Iran). *Frontiers of Architectural Research*, 7 (3), 440-454.

۱. اخوان، آرمین؛ صالحی، اسماعیل و طغیانی، شیرین (۱۳۹۷). ارزیابی تأثیر عوامل محیطی کالبدی بر سرزندگی و کیفیت، خیابان‌های شهری (مطالعه موردی: خیابان‌های نادر و انقلاب شهر ساری). *مجله جغرافیا و پایداری محیط*، سال هشتم، شماره ۲۷، ۱۵-۲۹.
۲. بحرالعلوم، زهرا (۱۳۹۵). دلایل سرزندگی فضاهای عمومی در ایتالیا درگذر تاریخ تا به امروز. *فصلنامه هنر و تمدن شرق*، شماره ۴، ۱۴، ۳۱-۴۲.
۳. پاکزاد، جهان‌نشا (۱۳۸۵). *راهنمای طراحی فضاهای شهری در ایران (چاپ دوم)*. تهران: شرکت طرح و نشر پیام سیما.
۴. پوراحمد، احمد؛ زنگنه شهرکی، سعید و صفایی رینه، مصطفی (۱۳۹۵). تحلیل نقش پیاده‌راه‌های شهری در ارتقای سرزندگی فضاهای شهری (مطالعه موردی: پیاده‌راه ۱۷ شهریور، تهران). *پژوهش‌های جغرافیایی برنامه‌ریزی شهری*، دوره ۴، شماره ۲، ۱۷۵-۱۹۵.
۵. توسلی، محمود و بنیادی، ناصر (۱۳۸۶). طراحی فضای شهری (چاپ دوم). تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران، انتشارات شهیدی.
۶. جهانبخش، حیدر و پیر اعیادی، افسانه (۱۳۹۹). قابلیت سنجی ایجاد پیاده‌راه خیابان ستارخان تهران با تأکید بر ایجاد مؤلفه‌های ایمنی و سرزندگی. *گفتمان طراحی شهری*، دوره ۱، شماره ۳، ۶۷-۸۱.
۷. جهانگیر، صبا؛ صارمی، حمیدرضا و کلانتری خلیل آباد، حسین (۱۳۹۸). امکان‌سنجی ارتقای پیاده‌مداری با رویکرد سرزندگی در فضاهای شهری، مطالعه موردی: طراحی خیابان امام خمینی (ره) سنندج. *فصلنامه مطالعات شهر ایرانی اسلامی*، سال نهم، شماره ۳۵، ۴۷-۹۳.
۸. چرخچیان، مریم (۱۳۹۴). *ساخت و تحلیل فضاهای شهری*. تهران: انتشارات دانشگاه پیام نور.
۹. حبیبی، کیومرث؛ نسترن، مهین و محمدی، مهرداد (۱۳۹۵). سنجش و ارزیابی کیفیت فضاهای عمومی شهری و نقش آن در افزایش کیفیت زندگی (مورد مطالعه: خیابان نظر شرقی اصفهان). *مجله جغرافیا و آمایش شهری*، سال ششم، شماره ۱۹، ص ۱۶۱-۱۸۰.
۱۰. حسینیون، سولماز (۱۳۸۳). مقدمه‌ای بر طراحی پیاده‌راه‌ها. *مجله شهرداری‌ها*، سال ششم، شماره ۶۱، ۶۹-۷۳.
۱۱. دادپور، سارا (۱۳۹۱). معیارهای سرزندگی فضاهای شهری (مطالعه موردی: خیابان ولیعصر تهران). ویژه‌نامه پیاده‌راه، *نشریه داخلی سازمان زیباسازی شهر تهران*، دوره ۱، شماره ۳.
۱۲. شهرداری منطقه یک اهواز (۱۳۹۸). طرح پیاده‌رو سازی خیابان سلمان فارسی، سازمان بهسازی و نوسازی.
۱۳. صرافی، ساقی؛ نقصان محمدی، محمدرضا و شریف نژاد، مجتبی (۱۳۹۲). بررسی سرزندگی در خیابان شهری (مطالعه موردی: خیابان مسجد جامع یزد). *مقاله منتشر شده در انجمن کنفرانس برنامه‌ریزی و مدیریت شهری*، مشهد.
۱۴. صفایی رینه، مصطفی؛ پوراحمد، احمد و زنگنه شهرکی،

26. Deljooy Kooshali, Atefeh; Karimi Azeri, Amir Reza & Parvizi, Reza (2015). Effect of Environmental Physical Elements in Creating Residential Complex's Vitality for the Enhancement of Social Interactions. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 201, 255-264.
27. Landry, Charles (2000). Urban Vitality: A New source of Urban Competitiveness, prince Claus fund journal. *Archive issue Urban Vitality-Urban Heroes*, 12 (1), 8-13.
28. Lu, Shiwei; Huang, Yaping; Shi, Chaoyang & Yang, Xiping (2019). Exploring the Associations between Urban Form and Neighborhood Vibrancy (A Case Study of Chengdu, China). *International Journal of Geo-Information*, 8 (4), 1-15.
29. Mardani, Seyedeh Fatemeh (2018). Public spaces liveliness indebted to Commercial function Case studies are the cities. *Journal of art & civilization of the orient*, 6 (20), 13-22.
30. Montgomery, John (1998). Making a city: Urbanity, vitality and urban design. *Journal of Urban Design*, 3 (1), 93-116.

شعبه پژوهش‌های علمی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی